

126 Lib. II. De Martyrum dignitate,

& potestati: *Hoc fortasse est præclarus, quām sedere à dextris: hoc est magnificus, quām sedere super duodecim sedes.* Secundò, Pauli beatitudini: *Non tam censeo beatum quod rapus sit in Paradisum, quām quod projectus sit in carcerem.* Tertio præponit martyris admirandæ miraculorum patrationi: *Non erant adeo honorandæ Pauli manus, quæ claudunt, qui erat Lystris exercent, & fecerunt surgere, ut qua induitæ erant vinculis.* Si quis mihi dederit nunc ut suscitem mortuos, non hoc elegerim, sed catenam. Expendit deinde luculenter, & argutè, demuraturque Chrysostomus, qua ratione vinctus, & flagellatus Paulus munus obierit Apostolicum Christo parturiens nobilem fidelium cætum per Evangelium, per catenas, per verbena. Ex quibus rectè expensis concluditur, majus quid dignitatis, & excellentiae inesse tūm Paulo divixato, tūm fidelibus ab ipso vincto atque flagellato ad Christi fidem revocatis, quām Apostolico muneri solitariè sumpto. Et universum ex præjectis Chrysostomi elogii evinci videtur, majoris esse splendoris, gloriae, excellentiae, majestatis, & sublimitatis martyrum quam apostolat. Martyres quām Apostolos.

Christo nihil gloriosius quam Crucis martyrium.

457 Tertiò, alter res porerat suaderi. Nam eā planè ratione, quā Christus Dominus Apostolorum primus, & Princeps ad summum honoris, & dignitatis fastigium elevatus est, evecti etiam sunt Apostoli. *Lucæ 22.*

39. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater regnum.* Atqui, Christus ad supremum illud excellentiae culmen tanti apud Deum & homines preti pervenit non tam apostolatu suo, doctrinā, & prædicatione, quām acerbissimo Crucis martyrio, Paulo attestante ad Philipp. 2. 8. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.* Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen. Et est hoc, quod ipse vehementer exoptabat Joan. 12. 28. *Pater clarifica nomen tuum, id est, me Deum, & Messiam: Græcè est glorifica me.* Et cap. 13. v. 31. & 32. *clarificatus, seu glorificatus tunc dicitur Christus quando passionem, & mortem subiit, ut explicant ibi nonnulli Ecclesiæ Patres, præsertim Chrysost. & Cyrillus relati à nostro Corderio catenā Græcorum Patrum in Joannem.* Audi Cyrillum: *Nonne quando mirabilia faciebat, clarificabatur?* Quomodo igitur nunc clarificari se dicit, cum jam olim clarificatus sit? *Quia nimurum consumatio glorie in passione sita erat, quam pro mundi vita sustinuit, per quam quoque resurrectionis modus innovit.* Si ergo ad hanc supremæ dignitatis, & gloriae celsitudinem Christus pervenit per Crucis martyrium; quid mirum, si summa Apostolorum dignitas in eo ponatur, quod pro Christo mortem subierint, & martyria sua illos ad supremum excellentiam gradum sublimaverint? Audiebas hic Chrysost. in illa hom. 8. super cap. 4. Epist. ad Ephesios. *Mibi est optabilius & magis eligendum male pati pro Christo, quām honorari à Christo.* Hoc magnus est honor, hoc est gloria, que omnia exuperat. Si ipse, qui propter me factus est servus, & evacuavit gloriam, non adeo existimat se esse in gloria, ut quando propter me agebatur.

S. Cyril.

Summa Apostolorum dignitas patiti pro Christo.

S. Chrys.

CAP. VI.

Et eminentia. Cap. VI.

127

C A P. VI.

Martyrum dignitas quæ ratione componi valeat cum Matris Dei dignitate.

459 *P*raesens investigatio similitudinem requirit, non æquitatem inter SS. MM. dignitatem, & Genitricis Dei sublimitatem; nam hæc ejus generis est, ut (ex communi Patrum, & Scholasticorum mente) ab soluta potentia Dei facere nequeat superiorem aliam Matris dignitatem; quando quidem matris prærogativa à filio nobilitatem caput, & quod nobilior filius extet, sublimior extabit matris nobilitas: quod si filius ex potentia Dei melior esse nequeat, materna dignitas in summo erit fastigio, & quæ alia non possit esse illustrior. Inde ergo, cum Christus Deus, Filius sit Deiparæ, quo nullus dignior inveniri queat; Mater Dei, ejus est nobilitas, ut de absoluta Domini potentia fieri nequeat melior alia, illustrior, sublimior; maternitas, etiam si alia scemna esse posset abundantiore gratia conspicua. Adhuc tamen pro Martyrum gloriis disquirimus similitudinem, seu comparationem aliquam inter eorum nobilitatem, & Matris Dei excellentiam, absque ulla Deiparæ injuria; imò, ut apparebit, magno cum ipsius splendore.

460 Atque in primis, eximia Genitricis Dei dignitas assurgit ex eo, quod purissimum sanguinem suppeditaverit in utero suo ad corporis Dominici efformationem, divina Spiritus Sancti operatione. Cum enim formatus Christus sit ex Virgine, tamquam verus filius ex vera matre, necessarium omnino fuit, ut B. Virgo in illa conceptione præfliterit quod alia feminæ in filiorum suorum conceptione præfare solent, ut verè matres possint appellari. Illud autem præcipuum est, quod sanguinem suum administrarent, ex quo factus possit formari. Hoc ergo, ut minimum, necessarium fuit in Virginine, ut verè Mater Christi estet, & nuncupari posset. Qua de re consulendus S. Thom. cuius est præfacta ratio 3. p. quæst. 31. art. 3. & ibi nostrarum Suanus in Commentario, & Disp. 10. Sect. 1. ubi probat, ex more suo, eruditè, à Virgine Matre in Christi conceptione copiam sanguinis administratam, non seminis; hujus enim administratio non est necessaria simpliciter ad factus efformationem. Imò Aristot. 1. de generatione animalium cap. 20. & lib. 3. cap. 4. in universum negat, à scemna emitti semen, aut ex illo formari factum, sed solum ex sanguine. Subinde S. Damasc. lib. 3. de Fide Orthodoxa c. 2. de Christo scribit; *Filius Dei construxit sibi ipsi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis carnem animatam anima rationali atque intelligenti.* Sunt etiam, qui putent, apud nostrum Salmeronem tom. 3. de infantia Christi, hujus corpus efformatum ex aliquot sanguinis purioris, & excellentioris guttis decisis è Deiparæ corde. Quod non male posset illustrari Canticorum verbis cap. 8. ubi Spiritus Sanctus ad Virginem Matrem, & Sponsam: *Pone me ut signaculum super cor tuum.* S. Hieronym. in fine Epist. ad Euseb. transfert. *Pone me ut umbracu-*

lum super cor tuum: umbraculum certè illud, de quo Lucæ 1. Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Umbraculum super cor, unde subministravit Mater Virgo sanguinem ad Christi incarnationem. Quod etiam facit Aristot. sententia lib. 2. de generat. anima, cap. 4. existimantis, pueros in utero matris nutriti alimento sanguinis ex corde attracti. En qua ratione evenit Virgo est ad eximiam Genitricis Dei dignitatem, subministrando videlicet purissimum sanguinem ad corporis Christi fabricam.

461 Addé, vel hac de causa posse Virginem Matrem jure optimo nuncupari non solum Christi Matrem, sed Martyrem etiam: quia non quomodounque suum proprium sanguinem elargita est, sed ut ex illo fabricaretur Fueri Jetu corpus passibile, & mortale; imò verò etiam ut illum in passione, & Crucifixum profunderet pro Dei gloriâ, & humani generis redēptione. Ipsa verò tanto, tamquam ardentì erga Christum amore cerebratur, ut quā promptitudine guttas illas sanguinis subministrabat ad Incarnationis opus, eadem reliquum cruxis, & vitam ipsam gerosè poneret pro dilecto filio. Quod luculentè expressit S. Bernardinus Senensis tom. 3. Ser. 6. art. 2. cap. 1. *Hec Virgo se obiulit ad illam inestimabilem mortem, & ad illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi conceptione tota fuit succensa.* Si enim ante hoc ipsa præ ceteris fuit propria ad exponendum

Crucifixum cum Christo in opere incarnationis.

S. Bern.

je omni morti, & martyrio propter Deum, quanto incomparabilius in hac hora? Si etiam omnes, qui per Baptismum introcum statum Christi, confupsi sunt secundum Apostolum Coloss. 2. per Baptismum in morte, & crucifixum vetus homo eorum, quanto magis Virgo cum Christo crucifixa est in hora hujus conceptionis? Et concludit: *In signum igitur quod crucifixum crucifixum concepit, ordinavit summa Sapientia Dei, quod eadem die Christum concepit, quo etiam fuit passus.* Vides, qua ratione Virgo ad Matris Dei dignitatem evenit, eadem quoque fuisse ad martyris fastigium elevatam? Videatur voluisse Deus, neutram hanc dignitatem reperiri in Deipara solitariam, sed alteram alteri ad sociari, & candorem Matris Virginis, & ruborem Martyris inclytæ, ob germanitatem, & similitudinem, quam inter te habent.

462 Cum igitur hæc ita sint, quis non animadvertis, Martyrum dignitatem posse rectè componi cum materna Genitricis Dei excellentia? Etenim, subministrarunt abundè Martyres divinissimi suum proprium sanguinem, si non ad physicam, & realem corporis Christi generationem, ad moralem tamen, & spiritualem ejusdem Christi in animis fideliū efformationem, quæ resplendet in fide, spe, & charitate. Eò in primis spectabat Martyrum confessio, & verba vita proprio timeta cruce: *Ut infideles, & perditos ab errore veteris perfidie revocarent, ut loquitur S. Petri. Damian. Serm. 19. de S. Anthimo Martyr.* Eò etiam conflantia in tormentis, & morte immanissima. *Videte (ait S. Maximus in Natali SS. Tauricorum Mart.) quid Martyribus debeamus, in quo alter tor.* S. Maximus est, ut aliis salvaretur: alter carnificem pertulit, ut Christum alter agnoscet: sanctus occisus est, ut peccator evaderet. Quid hoc fuit, nisi Christum in animis infidelium primò

L. 4

Spiri-

S. Dam.

Et cordis sanguinem.

Cant. 8.

S. Hieron.

128 Lib. II. De Martyrum dignitate,

spiritualiter à Martyribus efformari ubertim suppeditantibus, ad hunc fætum, suum sanguinem? Sic Martyr inclitus, atque Apostolus Paulus (qui toto Apostolatus sui tempore longum in perpetuis periculis, æruminis, & persecutionibus obivit martyrium) postquam recensuisset 1. ad Corint. 4. 15. labores, & dolores, cruciamenta, & probra, quibus afficebatur Christi causa propter unamarum salutem, ajebat. *Non ut confundam vos hæc scribo, sed ut filios meos charissimos moneo.* Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui: id est, ipius Christi virtute Christum in animis vestris efformavi, dum ad illius fidem attraxi, & amore incendi, quo ardetis, crebro laborum meorum itu.

463 Quod luculentius explicat ad Galatas 4. 19. ubi matris sibi appellationem usurpat, quæ filios parturit non sine magnis angustiis, angoribus, & doloribus, & quandoque non absque viræ dispendio. *Filioli mei, quos iterum partuio, donec formetur Christus in vobis.* Fuerat Christus generatus in Galatis per fidei cognitionem, & Pauli prædicationem labore, & anxietate plenam. Deinde à Pseudo apostolis Christus in iisdem Galatis quodammodo extensus erat, quia à Christi fide discesserant. Ut vero denuò in illis efformetur Christus, & enascatur nova, & mentali nativitate, torqueri se, ait, & cruciari doloribus, & laboribus uti matrem sollicitam, & anxiæ. Accipe S. Anselmi glossam in illa verba: *Donec formetur Christus in vobis, id est, similitudo Christi exprimatur in vobis, ut non nisi forma novi hominis appareat in fide, & operibus vestris. Parturire se dicit eos quod Matris est, non Patris, ut ostendat maternum laborem, & affectionem, quem pro eis, vel erga eos habet: quoniam sola mater dolores parturitionis sentit, & affectus eius quam Pater diligit.* Quod etiam rectè cadit in reliquias Ecclesiæ Martyres, quorum confessione, & fuso in fidei causa sanguine Christus in hominum cordibus formatus est. Ruper. Leg. S. Ambros. S. Hieronym. S. Thomam & S. Chrysostomum ad illa Pauli verba. Propterea solet sanguis Christianorum profusus appellari semen purissimum ad novam Christi generationem spiritualem. Tertulli. in Apologetico cap. 50. *Semen est sanguis Christianorum.* Videbatur Christus extinguiri in Ecclesia, tot ingruentium persecutionum impetu: sed non ita res habet: semen quippe est fidelium sanguis ad prolem copiosissimam Christianorum, & novam in eorum animis Christi generationem, & nativitatem.

464 Adhuc occurrit quod in Apostolo, & Martyre Paulo demiserit, cuius etiam admirationis digni sunt reliqui Martyres. Scribit enim in Epist. ad Philemonem v. 10. *Obsecro te pro filio meo quem genui in vinculis, Onesimo.* Gloriat se Onesimum genuisse in vinculis, quatenus in illius corde Christum efformavit, Onesimum catechizando, convertendo, baptizando. Ubi S. Chrysostomus. *Vinctus, inquit, illum genui; ut ex hoc amore dignior honore censeatur, quod esset inter ipsa certamina, & in ipsis pro Christo tentationibus editus.* Sed aurea sunt pro hoc instituto ejusdem Doctoris verba Homil. 8. in Epist. ad Ephes. cap. 4. ubi

Pauli catenis, verberibus, & in carcere æruminis, & laboribus attribuit spiritualem filiorum generationem. Ut vero Apostolus, & Martyr Christum efformaret in hominum animis, non solum longum, dum vixit, martyrium subiit, sed securi percussus cursum *Lac pro sanguine fridit, ut Evangelica nutrita.*

1. Cor. 4.

S. Ansel.

Semen est sanguis Martyrum. Tertull.

Paulus Christum vinctus efformavit.

S. Chrys.

postquam recensuisset 1. ad Corint. 4. 15. labores, & dolores, cruciamenta, & probra, quibus afficebatur Christi causa propter unamarum salutem, ajebat. *Non ut confundam vos hæc scribo, sed ut filios meos charissimos moneo.* Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui: id est, ipius Christi virtute Christum in animis vestris efformavi, dum ad illius fidem attraxi, & amore incendi, quo ardetis, crebro laborum meorum itu.

465 Facet non leve negotium Sacris Interpretibus, quæ de causa voluerit Deus, ut populus Hebraeorum unicè sibi dilectus, & antiqui Patres fide, & sanctitatem conspiciunt, a quibus Christus, quæ Homo est, originem trahit, tantopere fuerint divexati ærumnis, tribulationibus, & illorum haud pauci martyrio? Quorsum, tot cruciamenta in Christi Progenitores jactata? Ita ne opus erat hæc præcederent ad Christi Incarnationem? Ita sanè: ut Christus generari, & parturiri diceretur ab antelapsis veteris Testamenti Martyribus, uti à parentibus, & progenitoribus. Sic argutè excogitavit Rupertus Abbas Tigenensis lib. 10. de Victoria Verbi cap. 1. expendens verba Apostoli ad Hebræ. 11. 35. & veterum Patrum ærumnas, & martyria: *Quorum labores, & certamina gloriofa Christum Salvatorem nobis quodammodo pepererunt.* Et cap. 2. rursus eadem Pauli verba inculcans, & veterum passiones commendans, subredit rationem exhibens; *Quia veraciter in doloribus pepererunt nobis, Ruper. parturient animæ illorum omni sæculo æternæ fructum salutis, nativitatem Jesu Christi veri, & eterni Salvatoris.* Quid nostro instituto opportunius? Sed de hoc infra n. 1338.

466 Rursus, affulget nimioperè materna Deiparae sublimitas in pueri Jesu nutritione, & lactatione, tum cum in utero suo clauderetur, tum etiam cum jam esset in lucem editus. Etenim, Christus in maternis viscibibus inclusus purissimo augustissimo Virginis nutritus sanguine, vel ore suo ipso, vel aliqua instrumentalis vena, qua inferebatur Matri. Sic Aristoteles putat lib. 2. de genera. cap. 2. ubi loquens de pueri in matris viscibibus commorante, ait, *nuriri alimento sanguinis ex corde attracti, & per venam ad umbilicum fluens:* Similiter Galenus lib. de Hist. Philosophica. Et Arist. cap. 5. ejusdem lib. memorati, mammae etiam agnoscit, per quas intra materna viscera commoranti alimento sanguineum reponitur. De simili pueri Jesu nutritione intra Virginale claustrum capit Translatio Chaldaica id Cant. 7. *Umbilicus tuus crater tornatilis nunquam indigens poculis, ita commodè;* Princeps Scho-

la,

S. Isido.

Ad integrum Matris munus spectat infantem enutrire.

Phavori.

Tiraque.

Maria Jam latens Martyris.

Can. 7. 7.

Hailgrui.

S. Athan. Lac maternum ex Christi latere fluxit.

Christus Matris Virginis, & Martyris Filii.

Canticum 7a Chaldae.

Et Eminentia. Cap. VI.

129

læ, per quem gubernantur omnia sæcula, nutritur per umbilicum in utero matris sua, splendor est in lege sicut circulus Lanæ. Ubi nota ex Isidoro lib. 11. Erym. c. 1. umbilicum dici, eo quod sit umbo iliorum; ex eo enim infans in utero pendet, ex eo etiam & nutritur. Ex quibus sit, Virginem Deiparam ad Matrem Dei fuisse evectam dignitatem, non solum, quia in primo Incarnationis Christi instante sanguinem suppeditaverit purissimum ad Corporis Domini efformationem, sed etiam per extensionem quandam, quia copiam sanguinis ministravit novem mensum curriculo ad ejusdem corporis nutritionem, & augmentum.

467 Ad hanc etiam Genitricis Dei dignitatem spectat, ut natum Jesum proprio latere, sive albo sanguine enutrierit. Opus enim erat ad integrum Matris munus, ut non solum pro foetus formatione ad uterum subministraret sanguinis alimentum; sed etiam ut extra uterum infans nutritur eadem materia per mammillas exhibita, illuc ascendente sanguine, unde foetus necessitatè prospiceretur: *Est enim contra naturam imperfictum, atque dimidiatum matris genus, peperisse filium, & statim à se abiecisse, ajebat sapienter Phavorinus Philosophus, apud Gelium lib. 12. in exordio, & Tiraquel. de nobilitate, cap. 20. a num. 80. Unde conflans est Ecclesiæ, & Patrum sententia, puerum Jesum lactatum Deipare uberibus. Cæterum quid Virgini subindet? Sanè quod non ad Matris Dei tantummodo sublimitatem fuerit evecta, sed ad Martyris dignitatem. Rem elucidò ex Cantic. c. 7. 7. *Statuta tua assimilata est palmae, & ubera tua botrys.* Quibus verbis nobiles Expositores commendari censem Matris Dei excellentiam à lactatione pueri Jesu: illius autem ubera bellissime botrys comparantur, quia perindè fuit lac Christi ministrare nutriendo illum ad passionem, & Crucis Martyrium, ac si sanguinem pro illo effunderet. *Ubera botrys assimilata sunt Cinquit Hailgrinus, apud Del Rio)* in quo mirabilis prærogativa merendi demonstratur in Virgine, que non minus meruit fundendo lac de uberibus suis ad nutrimentum filii, quam Martyres, qui per botros figurantur, meruerunt fundendo sanguinem suum in Martyrio. Adde ex S. Athan. ex matris uberibus lac fixisse Christum, ut illud pro nobis effundet purpuratum in cruce: *Suxit mammam ut divinum illud lac nobis scaturiret, quod ex proprio latere profudit; nihil enim est lac, nisi sanguis albus.* Vides quia ratione Deipara, dum Christus lactat, gaudet, & Matris Dei, & Martyris Christi dignitate? Dicemus ne, id ita contigisse, quod voluerit Jesus esse, & appellari non solum Virginis, & Virginitatis, sed Martyris, & Martyrii filium? Id certè videtur saltē ostendisse, affinia esse inter se valde, & in celsitudine quam simillima, esse Matrem Christi, & Martrem Christi, quando quidem secerne noluit in Virgine, nec dum ab illa concipitur, nec dum ab illa enutritur, Matris gloriam à Martyris splendore, aut Martyris splendorem à Matris gloria, cum Martyres quoque ipsi Matres sint Christi spirituales, quatenus illum in hominum cordibus efformant per fidei confessionem proprio cruento obsignatam, & morte fanciam. Venio ad nutritionem, seu lactationem*

disquirendam in martyribus, qualem in Dei para proposui.

468 Atqui, perindè esse dixisse, Martyres suum proprium cruentum pro Religione *Sangnis Martyrum* effundere, ac si uberrimos lactis fontes ex materno affectu suppeditarent ad *fons lactis ad Ecclesiæ nutritionem.*

469 Imò verbo illo, *ianac*, dixeris significari illam nutritionem, quæ in arborum ramis,